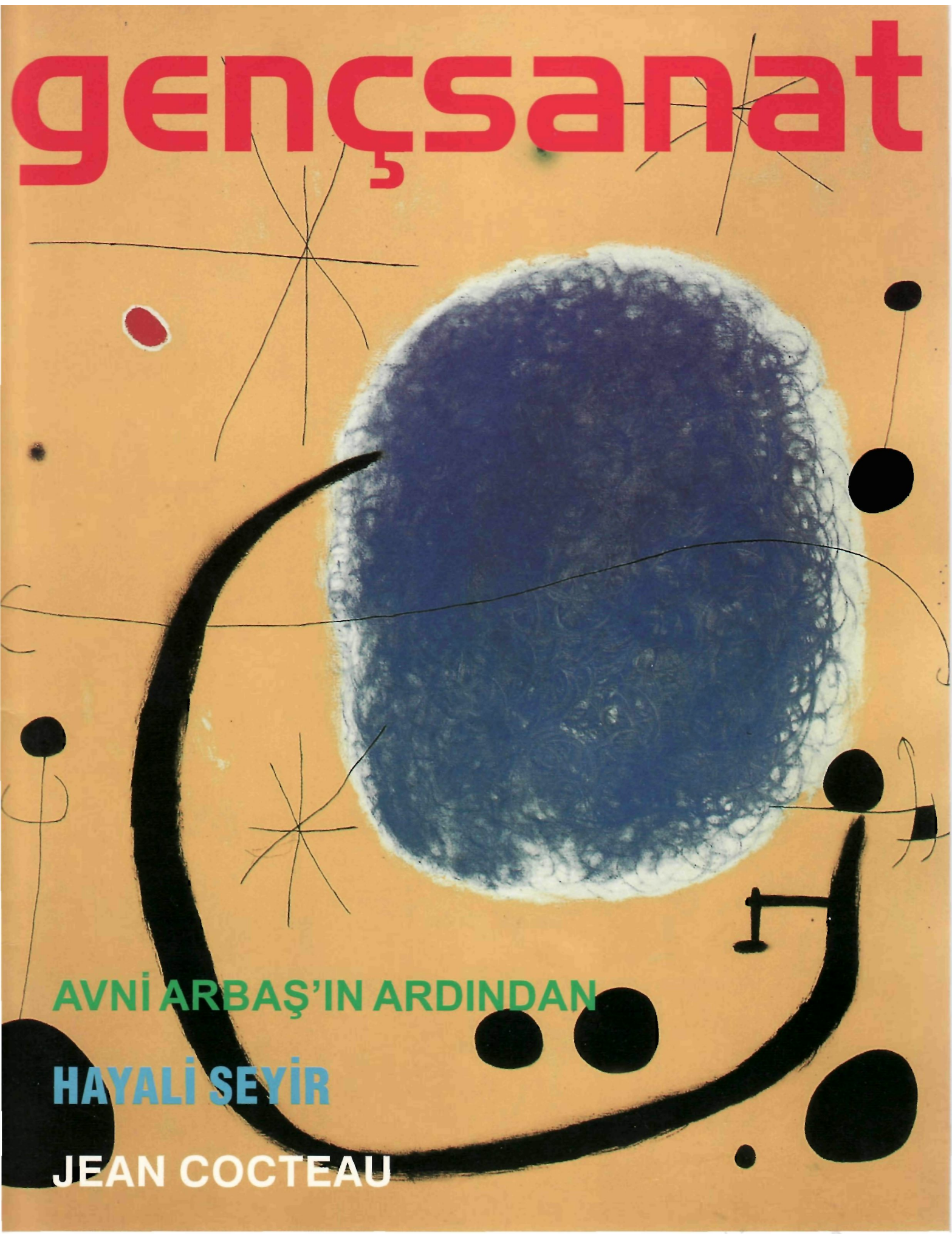
gençsanat

AVNİ ARBAŞ'IN ARDINDAN

HAYALİ SEYİR

JEAN COCTEAU

Sayı 111 Kasım 2003 KDV dahil 3.000.000 TL.

MIRO
ya da "şey"lerin kaosu...

OGUZ ARICI

Miro'yla ilk defa bir sergide karşılaşmıştım. O günden sonra Miro'nun çizgilerini nerede görsem tanır oldum.

Öyle kolayca tarif edilebilecek bir yanı yok Miro'nun. Ancak resmindeki geometrik renk uyumu ve çocuksu göstergeler, her yerde 'işte bu olsa olsa Miro'nun resmidir' dedirtebiliyor bana. Onun oluşturduğu düş evrenini, akademik bir ciddiyette anlatmak onun evreninden tamamiyle uzaklaşmak olacaktır. Onun çizgilerinin yarattığı bütünlük, insanın içine şiirsel bir doğaçlama isteği doldurmaktadır.

JOAN MIRO, 1924-25

Miro'nun beni bu kadar kendine çekişinin altında, onun hemen tüm eserlerine sinmiş "çocukluk" olgusu yatmaktadır. Joel Spring'in "Özgür Eğitim" adlı kitabına Miro'nun kapak oluşu hiç de bir rastlantı değil aslında... Daha ilk bakışta, oyuncaklar dünyasına doğru 'arınmış' bir yolculuğa çıkarır sizi Miro. Ve yaşadığımız dünyadan tamamiyle uzakta, sanki uzay boşluğu hissini uyandırırcasına bir düş salıncağı kuruverir.

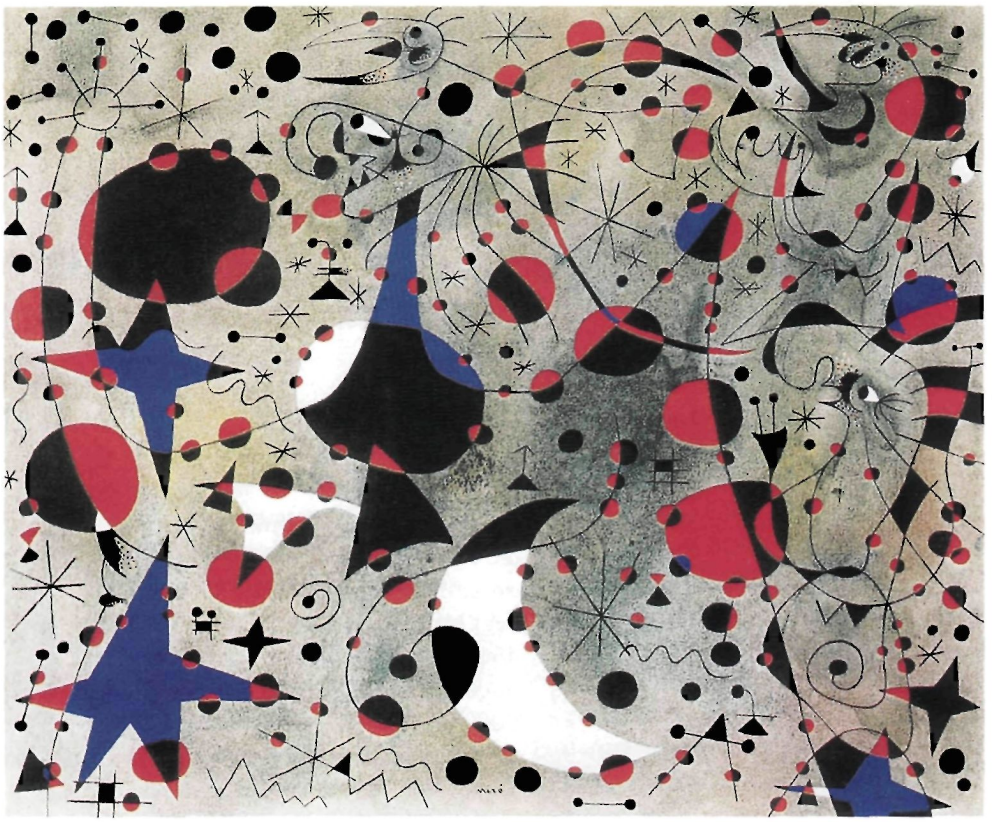
Miro'nun bu 'oyuncak dünya tasarımı', renklerin pastel ırmağından beslenerek bizi, fiziğin ve geometrinin çocukça algılandığı bir bahçeye sürüklüyor... Sanki, 7 yaşındaki bir çocuğun yumuşak ellerinden çıkmış gibi...

Ve sonra Beckett'in "Vladimir'i ve Estragon'u" çıkıverir karşımıza. Çocukça saflıkta, ayaklarını sallayarak, oyunlar oynayarak, havuç kemirerek 'Godot'yu bekleyen insanlar... Karikatürize edilen bir anlamsızlık ironisi sanki... Çizgiden çatıları -iskeletleri- oluşturulmuş insanlara, rengarenk 'etler' giydirilerek palyaçolara dönüştürülüyor. Resimdeki her objenin mimikleri tebessüm akıtıyor... Ve bir kaos yığmacası diye içimizden geçirdiğimizde; "hayır, 'şey'lerin bir kaosu değil bu. Burası yalnızca bir panayır!" diye ekliyor Miro.

Her bir parça alegorik bir anlam yüklenmiş sırtına. Belki de kendi güçlerini aşan bir yük. Ama 'bütün'e doğru matematiksel ilerleyişte hepsi birden, kendi anlamlarından sıyrılıp yepyeni, farklı ama kendi anlamlarını da içinde barındıran bir 'yük'ün altına eğiliyorlar. Bu ustaca kurulmuş uyum, tıpkı Beckett'te olduğu gibi ancak 'sözün bittiği bir evrende' başarılabilir. Miro, 'toplumun dilini henüz konuşmayan bir çocuk' şivesiyle ıslık çalıyor... Miro, resmindeki 'zaman'ı Bergson'un 'süre'siyle değiştiriyor. Geçen zaman, saat tiktakları ve yelkovanlar ve takvimler

büyüklerin dünyasına aittir. Oyun oynayan çocuk için zaman diye bir şey yoktur. O oyundadır yalnızca. Tıpkı Miro işte...

Evrensel bilgeliğini bir çocuğa anlatmayı başarıyor. Saflık, ardniyetsizlik, doğal zeka ve evrenin 'logos'unu bulup da sırt çeviren renkler... Miro, renklerin simyasını ararken, onlarla 'çocukça' oyunlar oynarken, gökkuşağından sözleri buluyor. Onları kesiyor, katlıyor, yapıştırıyor, yerlerini değiştiriyor ve ancak bir çocuğun düşleyebileceği 'oyuncaklar'a dönüştürüyor. Hem sessizce hem de alay ederek gözlerimizi bir çocuğun düşüyle yıkamamızı söylüyor Miro.

JOAN MIRO, 1940

Sonra hıçkıran renkler ve cümlelerini alaycı kontrastın eteğine diken bir şiir... Sanki her şey kontrastla çözülecekmiş gibidir. Güneşi balık yer, suyu kedi içer, gözler renklerin altında sararır. Ve hepsi ama hepsi yalınlığın basit ironisinde kaybolup gider. Ama net anlam her zaman uzaysı derinliğin arasından kendini gösterir.

· Ustaca bir geometri ve geometri kaosu aynı zamanda. Buna geometrinin uyumu da diyebiliriz.
· İronik bir çizgisellik bir oyuncak dünya tasarımı gibi, karikatürize çizgileme eylemi (Burada eylemin altını çizmek gerekiyor. Oyuncak tasarımlarla alegorik çizgilemelerle dünyaya başkaldırı eylemi... Fizikle çıkılan yolculuk eylemi... Çizgi koşusu... Tekrar ve tekrar...)
· Kaosun bağıntılarını bulgulama... (uzayda uçuşan şeylerin yine uzay ırmağında birleşimi.)
· Teşhis... İnsana bildirilen, çocuk peygamberli yeni bir din!
· Renk uzayı...(belirgin kontrast ile avlanan imge...)
· Yer altı ve yer üstünde oynaşan devingen ve durgun şeyler. (Samuel Beckett'in insanlarında görülen çocuksu bir yapı içinde kurgulanan, dolayısıyla hiçbir şey anlatmadan çok şey söyleyen ve bir karakter olmaktan uzak olan insanlara özgü bir üslup...) Renkten cümleler... Uzayda dolanan palyaçolar...
· Evren çizgisel bir hızla bireyin yörüngesinde dolaşıyor... Ve fiziğe duyulan saygısıyla bir ressam derin bilgeliğini bir çocuğun postuna bürüyüp çizgisel problemlerini salıyor... Miro bu, Joan Miro!
· Gözün ayasına dalan kuşlar bulutu...

JOAN MIRO, 1928

